

Krystyna Krawiec-Złotkowska¹

SYMPOZJUM NAUKOWE *ŚWIĘTY OTTON.* *APOSTOŁ POMORZA* (SŁUPSK, 4 GRUDNIA 2017 R.)

4 grudnia 2017 roku w Akademii Pomorskiej w Słupsku przy ul. Bohaterów Westerplatte 64 odbyło się sympozjum naukowe zorganizowane w Instytucie Polonistyki zatytułowane *Święty Otton. Apostoł Pomorza*. Spotkanie to zainicjowało cykl sympozjów dotyczących tematyki chrześcijaństwa na Pomorzu, rozważanego w kontekście kultury duchowej i materialnej tego regionu. Jak zapowiedzieli organizatorzy, kolejne sesje będą poświęcone: świętym i patronom Pomorza, kultowi maryjnemu, a także dziedzictwu kulturowemu zawartemu w sztuce sakralnej Pomorza, czyli malarstwu, muzyce i lokalnej architekturze. Celem tak zaplanowanego projektu jest przybliżenie kultury duchowej i materialnej nadbałtyckiej części Rzeczypospolitej.

Sympozjum *Święty Otton. Apostoł Pomorza* było okazją do spotkania ludzi nauki i sztuki, duchownych i świeckich; udowodnili oni bezprecedensowe znaczenie roli Ottona z Bambergu w akcie ewangelizowania średniowiecznego Pomorza. Wskazali również jego inspirującą postawę w obszarze aktywności apostołskiej, edukacyjnej i kerygmaticznej. Bowiem ten właśnie święty w roku 1124 zgodnie z wolą Bolesława Krzywoustego ochrzcił Pomorze Zachodnie. Łatwo policzyć, jaka okrągła rocznica przypadnie w roku 2024. Na datę tę już w roku 2015 zwrócił uwagę Zbigniew Zielenka, który wówczas, gdy przygotowywano się do obchodów 1050. rocznicy chrztu Polski, stał się gorącym orędownikiem idei obchodów 900-lecia chrztu Pomorza. Profesor wielokrotnie i przy różnych okazjach (np. po mszach świętych corocznie odprawianych w kościele pw. Najświętszego Serca Pana Jezusa w Słupsku w intencji ks. Jerzego Popiełuszki, ofiar Grudnia '70, czy też na spotkaniach opłatkowych w słupskim oddziale Stowarzyszenia Katolickiego „Civitas Christiana” w latach 2016 i 2017) podkreślał, że chrzest Polski

---

¹ Dr Krystyna Krawiec-Złotkowska, historyk literatury staropolskiej, adiunkt w Instytucie Polonistyki Akademii Pomorskiej w Słupsku. Zajmuje się głównie poezją polskiego baroku, duchowością chrześcijańską, antropologią literatury i poetyką kulturową. Adres do korespondencji: 76-200 Słupsk, ul. Piłsudskiego 3 m. 110; e-mail: krystyna.krawiec-zlotkowska@apsl.edu.pl.

z roku 966 nie jest tożsamy z chrztem Pomorza, dokonany przez Ottona z Bambergu ponad półtora wieku później. Problem ten był Zbigniewowi Zielonce zawsze bardzo bliski. To właśnie on podjął go w powieści historycznej *I ona ma zielone oczy* (Gdynia, 2015) i przybliżył współczesnemu odbiorcy dzieje dawnej Polski, w których duchowny z Bambergu odegrał istotną rolę. Trochę smutny jest więc fakt, że podczas konferencji nawet jednym słowem nie wspomniano, że Zbigniew Zielonka to *spiritus movens* obchodów 900. rocznicy chrztu Pomorza. Tym samym, pisząc sprawozdanie z sympozjum będącego preludeum przygotowań do uroczystości w roku 2024, warto ów fakt podkreślić, a przy okazji można dodać, że kolejne spotkania poświęcone św. Ottonowi i problematyce chrześcijaństwa na Pomorzu będą odbywały się również z inspiracji jego idea.

Duchowy patronat nad konferencją objął biskup Diecezji Koszalińsko-Kołobrzeskiej Edward Dajczak, który tegoż dnia, czyli 4 grudnia 2017 roku, przewodniczył Mszy Świętej odprawionej o godz. 9 w kościele pw. św. Ottona w Słupsku. Liturgia – koncelebrowana obok księdza biskupa również przez księży Grzegorza Wejmana i Tadeusza Ceynowę – była religijnym i duchowym elementem otwierającym naukowy dyskurs o Świętym. Jego Eksceleńcja wygłosił piękne, erudycyjne i wzruszające kazanie, w którym przypomniał postać Ottona z Bambergu. Słowo biskupa zostało utrwalone na nośniku elektronicznym, można więc przypuszczać, że zostanie ono wydrukowane w pokonferencyjnym tomie. Dzięki temu będzie mogło trafić do większej liczby odbiorców, a nie jedynie do kilkunastu osób uczestniczących w uroczystej liturgii.

Bardzo niska frekwencja na Mszy Świętej prawdopodobnie zasmuciła biskupa Dajczaka oraz księży koncelebrantów ze Szczecina i Koszalina. Być może małe zainteresowanie słupszczyzan tym duchowym i jednocześnie naukowym spotkaniem było skutkiem braku informacji o planowanym wydarzeniu w lokalnych mediach i w ogłoszeniach duszpasterskich w słupskich parafiach. W przyszłości, przy organizacji kolejnych etapów przygotowujących do uroczystych obchodów 900. rocznicy chrztu Pomorza w roku 2024, organizatorzy powinni dołożyć więcej starań o rozpropagowanie wiedzy na ten temat. Również od słupskiego duchowieństwa można by oczekiwać większego zaangażowania (niż to miało miejsce podczas sympozjum o Apostole Pomorza) w dyskurs akademicki i kulturotwórcze życie miasta; zwłaszcza wówczas, gdy podejmowane są tematy religijne, etyczne czy też dotyczące dziedzictwa i tradycji.

Część naukową sympozjum w murach słupskiej *Alma Mater* otworzył jego duchowy patron, bp Edward Dajczak. Jego Eksceleńcja podziękował za zorganizowanie konferencji i pobłogosławił tej szczytnej inicjatywie. Z ramienia uczelni otwarcia dokonał dziekan Wydziału Filologiczno-Historycznego, dr hab. prof. AP Daniel Kalinowski, a moderatorką spotkania była dr hab. prof. AP Adela Kuik-Kalinowska. Jako pierwszy wystąpił ks. dr hab. prof. US Grzegorz Wejman (Uniwersytet Szczeciński), który wygłosił referat pt. *Metoda misyjna św. Ottona z Bambergu – Apostoła Pomorza*. Wypowiedź dopełniała prezentacja materiału ikonograficznego, który nie tylko wzbogacał wartość merytoryczną interesującego referatu, ale wręcz unaoczniał omawianą problematykę, a słuchającym przybliżał postać świętego apostoła. Z wystąpieniem ks. Grzegorza Wejmana korelował referat dr hab. prof. AP Agnieszki Teterycz-Puzio (Akademia Pomorska w Słup-

sku), która omówiła *Działalność Ottona z Bambergu na ziemiach polskich w świetle średniowiecznych źródeł pisanych*. Egzemplifikacja materiałów przedstawionych przez referentkę była imponująca i godna warsztatu mediewisty. Jeszcze większe zainteresowanie wzbudziło niezwykle erudycyjne wystąpienie dra Bronisława Nowaka (Akademia Pomorska w Słupsku) zatytułowane *Słowianie na Pomorzu w czasach świętego Ottona*. Prelegent ilością przedstawianych przykładów i informacji o charakterze dygresyjnym wręcz poraził zgromadzone audytorium; podjął również niezweryfikowany ostatecznie problem dotyczący podziału Pomorza na Zachodnie i Wschodnie oraz granicy (czy też jej braku) między tymi terenami w okresie średniowiecza. Sekcję pierwszą zakończył referat ks. dra Tadeusza Ceynowy, który przedstawił *Archiwalia dotyczące Parafii pw. św. Ottona w Słupsku przechowywane w Archiwum Diecezji Koszalińsko-Kołobrzeskiej*. Opracowane przez Ceynowę (Uniwersytet Szczeciński) *exempla* na pewno wzbogacają wiedzę o historii jednej z najstarszych słupskich parafii.

Sekcję drugą otworzył referat dra hab. prof. AP Daniela Kalinowskiego (Akademia Pomorska w Słupsku), który omawiał *Żywoty świętego Ottona jako teksty hagiograficzne*. Wystąpienie to mogło być interesujące zwłaszcza dla osób niezwiązanych z obszarem nauk filologicznych, ponieważ bardzo rzetelnie zostały w nim przedstawione podstawy teoretyczne żywotopisarstwa. Filologiczno-analityczny charakter miał również kolejny referat. Jego autorka, dr hab. prof. AP Adela Kuik-Kalinowska (Akademia Pomorska w Słupsku) w programie symposium deklarowała wystąpienie pt. *Ottonowa misja na średniowiecznym Pomorzu w kreacjach literackich*, jednak ostatecznie tytuł referatu zmieniła i przedstawiła jedną kreację św. Ottona stworzoną piórem Zbigniewa Zielenki, we wspomnianej już wyżej powieści *I ona ma zielone oczy*. Odmienny charakter miał natomiast wykład dr hab. prof. AP Elżbiety Kal (Akademia Pomorska w Słupsku) pt. *Mniej i bardziej święty. Uwagi o ikonografii Ottona z Bambergu*. Wykład z historii sztuki wzbogacała niezwykle interesująca prezentacja. Przedstawiane przykłady omawiane były nie tylko ze znanstwem, w sposób kompetentny, ukazujący rzetelną wiedzę autorki, ale i z pasją, która słuchaczy „zarażała” ciekawością i chęcią poznania Ottona z Bambergu nie tylko jako człowieka świętego, ale i w jego „świeckim” wizerunku.

Równie interesujące w opinii odbiorców było wystąpienie dr Małgorzaty Grzywacz (Uniwersytet im. Adama Mickiewicza w Poznaniu) *Święty Otton z Bambergu w kręgu kultury krajów niemieckojęzycznych – dawniej i dziś*, które otwierało ostatnią sekcję. Grzywacz wykorzystwała metodę komparatystyczną, która umożliwiła prezentację duchownego z Bambergu w bardzo szerokim spektrum i zróżnicowanych ujęciach. Dzięki temu, co potwierdzają uczestnicy spotkania, jej referatu słuchało się z zapartym tchem. Ciekawy był również wykład mgra Zdzisława Machury (Słupsk) pt. *Dzieje parafii św. Ottona w Słupsku (1866–1947)*, który o parafii wskazanej w tytule – poza informacjami już opracowanymi przez autora w jego publikacjach – przedstawił również materiały dotychczas niepublikowane. Wystąpienie to korelowało z referatem księdza Ceynowy z pierwszej sekcji. Ostatni referat, który kończył trzecią sekcję, wygłosił mgr Dariusz Majkowski (Akademia Pomorska w Słupsku). Jego tytuł brzmiał: *Śladami św. Ottona – powrót chrześcijańskiego kultu na Świętą Górę Polanowską*. Wystąpienie

Majkowskiego wpisało się w dyskusję toczoną obecnie w mediach społecznościowych, dotyczącą odrodzenia chrześcijańskiego kultu na Świętej Górze Słowińców – Rowokole; obok zwolenników tej idei są bowiem również jej przeciwnicy oraz duża grupa osób, która ma odczucia ambiwalentne. Dla niezdecydowanych (a może i dla przeciwników) historia Świętej Góry Polanowskiej mogłaby być przekonującym *exemplum*.

Niestety nie wszystkie referaty, które były w programie sympozjum, zostały wygłoszone. Zabrakło dwóch wystąpień: prof. dra hab. Karola Sauerlanda (Akademia Pomorska w Słupsku) pt. *Otton III w niemieckojęzycznej historiografii* oraz dr Joanny Flinik (Akademia Pomorska w Słupsku) pt. *Epos o młodym cesarzu. Powieść Gertrud Bäumer „Der Jüngling im Sternenmantel”*. Tytuły zapowiadają interesującą tematykę i należy mieć nadzieję, że mimo absencji na obradach 4 grudnia 2017 roku autorzy przygotowują teksty do planowanego tomu o świętym Ottonie, Apostole Pomorza.

W sumie sympozjum należy uznać za spotkanie udane, które powinno przynieść bardzo dobre owoce. Niemniej można zauważyć również jego słabe strony. Błędem organizacyjnym był brak czasu na dyskusję po kolejnych sekcjach. Organizatorzy zaplanowali ją dopiero po ostatniej, trzeciej sekcji. Nie była to dobra koncepcja, ponieważ kilku referentów występujących w pierwszym i drugim panelu musiało konferencję opuścić przed jej zakończeniem. Osoby, które chciały zadać im pytania dotyczące problemów przez nich omawianych, nie miały takiej możliwości na forum publicznym. W przyszłości, na kolejnych sympozjach przygotowujących do obchodów w roku 2024, należałoby ten element programu poprawić i czas na dyskusję z góry zaplanować po każdym panelu. Oczywiście tego typu błąd logistyczny nie dyskredytuje całego przedsięwzięcia. Tematyka poruszana przez kolejnych interlokutorów w ich referatach ukazała bowiem postać Ottona z Bambergu w szerokim, interdyscyplinarnym *spectrum*; i właśnie dlatego wysiłek uczonych, którzy przygotowali referaty i wystąpili na sympozjum, należy uznać za godny pochwały.